

5 SINIF

DİNAMİK

Paragraf Soru Bankası

Öğrenme Çıktısı Odaklı

Sözel Mantık ve Muhakeme

- Isınma Turu
- Ritmi Yakala
- Kontrol Noktası

MAARİF MODELİ'NE
UYGUN

turuncu

Tamamı
Video
Çözümlü

Akıllı Tahta
Uyumlu

mobıl
analiz

5.
SINIF

PARAGRAF DİNAMİK SORU BANKASI

5.SINIF DİNAMİK PARAGRAF SORU BANKASI

©Tudem Eğitim Hiz. San. ve Tic. AŞ

1476/1 Sokak No: 10/51 Alsancak / Konak / İZMİR

YAZARLAR: Tudem Yazı Kurulu

DİZGİ VE GRAFİK: Tudem Grafik Ekibi

BASKI VE CİLT: Özyurt Matbaacılık İnş. Taah. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Saray Mahallesi 123. Cadde No: 2/1 Kahramankazan/Ankara

Tel: 0312 384 15 36

ISBN: 978-605-5637-40-8

YAYINEVİ SERTİFİKA NO: 45041

MATBAA SERTİFİKA NO: 46772

Tüm hakları saklıdır.

Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

www.tudem.com

turuncu

1. ÜNİTE: Paragrafta Anlam**Paragrafta Konu, Başlık ve Anahtar Sözcük**

Isınma Turu	4
Ritmi Yakala	6
Kontrol Noktası	8

Ana Düşünce, Ana Duygu, Tema

Isınma Turu	12
Ritmi Yakala	14
Kontrol Noktası	16

Yardımcı Düşünce

Isınma Turu	20
Ritmi Yakala-1	22
Ritmi Yakala-2	24
Kontrol Noktası	26

Paragraf Yorumu

Isınma Turu	30
Ritmi Yakala-1	32
Ritmi Yakala-2	34
Kontrol Noktası-1	36
Kontrol Noktası-2	40

2. ÜNİTE: Paragrafta Anlatım**Paragraf Türleri**

Isınma Turu	44
Ritmi Yakala-1	46

Ritmi Yakala-2	48
----------------------	----

Kontrol Noktası	50
-----------------------	----

Düşünceyi Geliştirme Yolları

Isınma Turu	54
Ritmi Yakala-1	56
Ritmi Yakala-2	58
Kontrol Noktası	60

Paragrafta Dil ve Anlatım Özellikleri

Isınma Turu	64
Ritmi Yakala-1	66
Ritmi Yakala-2	68
Kontrol Noktası	70

3. ÜNİTE: Paragrafın Yapısı**Giriş, Gelişme, Sonuç Bölümleri**

Isınma Turu	74
Ritmi Yakala-1	76
Ritmi Yakala-2	78
Kontrol Noktası	80

Paragraf Oluşturma ve Tamamlama

Isınma Turu	84
Ritmi Yakala-1	86
Ritmi Yakala-2	88
Kontrol Noktası-1	90
Kontrol Noktası-2	94

Paragrafı İkiye Bölme ve Akışı Bozan Cümle

Isınma Turu	98
Ritmi Yakala-1	100
Ritmi Yakala-2	102
Ritmi Yakala-3	104
Kontrol Noktası	106

4. ÜNİTE: Görsel Okuma ve Yorumlama

Tablo ve Grafik Okuma

Isınma Turu	110
Ritmi Yakala-1	112
Ritmi Yakala-2	114
Ritmi Yakala-3	116
Kontrol Noktası	118

Görsel Yorumlama

Isınma Turu	122
Ritmi Yakala-1	124
Ritmi Yakala-2	126
Ritmi Yakala-3	128
Kontrol Noktası	130

5. ÜNİTE: Sözel Mantık ve Muhakeme

Tablo Yorumlama, Sıralama, Gruplama

Isınma Turu	134
Ritmi Yakala	136
Kontrol Noktası	138

Yer, Yön ve Konum Bulma

Isınma Turu	142
Ritmi Yakala	144
Kontrol Noktası	146

Şifreleme

Isınma Turu	150
Ritmi Yakala	152
Kontrol Noktası	154

6. ÜNİTE: Metin Türleri

Metin Türleri, Hikâye Unsurları

Isınma Turu	158
Ritmi Yakala-1	160
Ritmi Yakala-2	162
Kontrol Noktası	164

DENEME SINAVLARI

Deneme Sınavı-1	168
Deneme Sınavı-2	176
Deneme Sınavı-3	184

Yanıt Anahtarı.....	191
---------------------	-----

video

çözüm

TANIM

Paragrafta üzerinde durulan kavram, düşünce ya da duruma **konu** denir.

Paragrafın özetini bir veya birkaç sözcükle anlatan ifadeye **başlık** denir.

Paragrafın konusunu en açık biçimde yansıtan ve sıkça tekrarlanan sözcüğe veya sözcük grubuna **anahtar sözcük** denir.

BİLGİ

Paragrafın konusunu bulmak için şu sorular sorulabilir:

- Paragrafın konusu nedir?
- Paragrafta ne anlatılıyor?
- Paragrafta ele alınan nedir?
- Paragrafta neyden söz edilmiştir?
- Paragrafta üzerinde durulan nedir?

DİKKAT

Paragrafın başlığı, konusu ve ana fikri ile ilişkili olmalıdır. Yani başlık, paragrafın özeti niteliğinde olmalıdır. Bu yüzden de paragrafın başlığı belirlenmeden önce konusu tespit edilmelidir.

ANAHTAR SORU

Gelibolu Yarımadası, Çanakkale Boğazı'nın batısında, Marmara Denizi ile Ege Denizi arasında yer alan stratejik öneme sahip bir kara parçasıdır. Tarih boyunca konumu nedeniyle birçok medeniyetin ilgisini çekmiş, özellikle I. Dünya Savaşı sırasında 1915 Çanakkale Savaşları'nın yaşandığı yer olması sebebiyle büyük bir öneme sahiptir. Bu savaşlarda Türk ordusu, Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde büyük bir savunma başarısı göstermiştir. Yarımada bugün şehitlikler, anıtlar ve müzelerle doludur; Conkbayırı, Anafartalar ve Arıburnu gibi bölgeler ziyaretçilere hem tarihî hem duygusal bir atmosfer sunar.

Bu paragrafın konusunu yazın.

Çözüm: Bu paragrafın konusu Gelibolu Yarımadası'nın önemidir.

1. Panço, binlerce yıllık geçmişi ile Güney Amerika'nın en eski giysisidir. İnka, Maya ve Aztek uygarlıklarında hem erkekler hem kadınlar tarafından kullanılmıştır. Başlangıçta pançolar; soğuktan korunmak için yünden (özellikle lama ya da alpaka yününden) dokunur ve üzerlerinde geleneksel desenler, renkli geometrik motifler ve semboller bulunurdu. Ayrıca panço, bu toplumlarda kimlik ve statü göstergesi olarak da önemliydi; desenler ve renkler kişinin ait olduğu topluluğu ya da sosyal konumu anlatırdı.

Bu paragrafın konusunu yazın.

.....

2. İstanbul'un altında Bizans, Osmanlı ve modern dönemlerden kalma çok sayıda tünel bulunur. Bizans döneminde su yolları, sarnıçlar ve gizli geçitler savunma ve su temini için yapılmış; Osmanlı Dönemi'nde bu sistemler geliştirilmiştir. Günümüzde ise 1875'te açılan tarihî Tünel, Asya ve Avrupa'yı boğazın altından birleştiren Marmaray ve araç geçişini sağlayan Avrasya Tüneli gibi modern yapılar şehrin yer altı ağını oluşturur. Ayrıca Ayasofya'dan Kız Kulesi'ne ya da Topkapı Sarayı'ndan Yedikule'ye uzandığı söylenen efsanevi tüneller, İstanbul'un gizemli geçmişine dair halk arasında hâlâ merak uyandırır.

Bu paragrafa uygun bir başlık yazın.

.....

3. İncir ağaçları, iklim değişikliği ile mücadelede diğer ağaç türlerine göre daha önemlidir. Yeni bir araştırma, Kenya'ya özgü bir incir ağacı türünün atmosferden karbondioksidi daha iyi emdiğini gösterdi. Buna göre incir ağacı çok büyük miktardaki karbondioksidi taşın dönüştürebiliyor ve bu sayede karbon, ağaç öldükten sonra bile uzun süre toprakta kalıyor. Bilim insanları bu ağaçların ne kadar karbon depoladığını, ne kadar suya ihtiyaç duyduğunu ve farklı iklimlerde ne kadar dayanıklı olduğunu anlamak için araştırmalarını derinleştirdi.

Bu paragrafın anahtar sözcüklerini yazın.

4. Deniz tabanında tepecikler, oluklar ve hassas bir simetri ile tam bir sanat eseri olan halkaların sanatçısı yıllardır merak ediliyordu. Yaklaşık 2 metre çapındaki gizemli halkaların 10-12 santimetre boyundaki erkek balon balıkları tarafından inşa edilen yuvalar olduğu ortaya çıktı. Balon balıkları, yüzgeçlerini kullanarak günlerce süren titiz bir çalışmayla mükemmel yuvalarını yapıyor. Bu kadar emeğin amacı ise hem yumurtaların korunmasını sağlamak hem de ne kadar becerikli olduklarını göstermek.

Bu paragrafta üzerinde durulan konuyu yazın.

5. Yapay zekâ, doğru ve bilinçli kullanıldığında bireylerin ve toplumun yaşamını kolaylaştırır. Bu teknolojinin amacı insanın yerini almak değil, insana destek olmaktır. Ancak doğru kullanım için etik kurallara, veri gizliliğine ve doğruluk kontrolüne dikkat edilmelidir. Yapay zekâdan alınan bilgilerin mutlaka insan aklıyla değerlendirilmesi, yanlış yönlendirmelere karşı sorgulanması gerekir. Kısacası yapay zekâ; insan zekâsını tamamlayacak, bilinçli, sorumlu ve etik bir şekilde kullanıldığında toplumun ilerlemesine katkı sağlayan bir teknolojidir.

Bu paragrafa uygun bir başlık yazın.

HATIRLA

- Anahtar sözcükleri bulmak için paragrafta sıkça tekrarlanan ifadelerle bakılmalıdır. Ancak paragrafta sık kullanılan her sözcük, anahtar sözcük değildir. Anahtar sözcükler, paragrafın konusu ile ilgili olmalıdır.
- Anahtar sözcükler, metindeki önemli kavramlara, kişilere olaylara veya özelliklere işaret eder.

DİKKAT

- Konu, paragrafın bir bölümünü değil bütünü kapsamalıdır.
- Paragrafın konusu cümle hâlinde değil, söz grubu şeklinde ifade edilmelidir.
- Her şey paragrafın konusu olabilir. Çünkü konu, yazarın okuyucuya iletmek istediği mesaj için bir araçtır. Yani konu, paragrafın yazılma nedenidir.
- Paragrafın konusu belirlenirken hangi duygu ve düşüncelerin üzerinde durulduğu, yorum yapılmadan belirlenmelidir.

PUSULA

Bu bölümdeki soruları yanıtlarken konu ile başlık arasında uyum olması gerektiğini unutmayın.

1. İnsanlar, çok eski zamanlardan beri yönlerini bulmak için doğayı kullandılar. Geceleri yıldızlara ve Ay'a, gündüzleri ise Güneş'in konumuna baktılar. Daha sonra pusula icat edildi ve 12. yüzyıldan itibaren yaygın olarak kullanılmaya başlandı. Günümüzde ise uydular aracılığıyla çalışan Küresel Konumlandırma Sistemi (GPS), bizi istediğimiz yere hatasız götürüyor. Radar ve elektronik haritalar gibi teknolojiler de eklenince yön bulma işi tarih boyunca süren gelişimin sonunda bugünkü hâline ulaştı.

Aşağıdakilerden hangisi bu metnin anahtar sözcüklerinden biri değildir?

- A) Pusula
B) Gezinti
C) Yön bulma
D) Teknoloji

2. Ot yiyen dinazorlar, yırtıcılardan kaçmak için göllere ve nehlere giriyordu ancak yakın zamana kadar yırtıcıların onları suda takip edebildiğine dair kanıt yoktu. Bu sebeple T.rex gibi etçil dinazorların yıllarca iyi yüzücü olmadığı düşünöldü. Fakat dünyanın farklı yerlerinde yapılan araştırmalar bu fikri değıştirdi. Fosil kalıntıları arasında bulunan dinazor yüzme izleri; T.rex, kuşlar ve bunların akrabalarını içeren teropod dinazorların aslında yüzebildiğini gösterdi. Hatta bu dinazorların "köpek stili" denilen yüzme tekniğine benzer bir yüzme şekli olduğu tahmin ediliyor.

Bu metne getirilebilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dinazorların Yaşadığı Coğrafyalar
B) T. Rex'in Beslenme Şekli
C) Etçil Dinazorların Bilinmeyen Yeteneği
D) Otçul Dinazorların Kaçış Teknikler

3. Japon bilim insanları, büyük bir çevre sorununa çözüm olabilecek akıllı bir plastik üretti. Bu yeni plastik, normalde çok dayanıklı ve kullanışlı olsa da deniz suyuyla karşılaştığında saatler içinde hızla çözünebiliyor. Geleneksel plastiklerin aksine, bu malzemenin yapısındaki bağlar zayıf olduğu için tuzlu su ile temas ettiğinde kolayca parçalanıyor. Bu buluş, özellikle okyanuslara karışan ve doğada yok olmayan plastikleri azaltmak için büyük bir umut kaynağı oldu.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Japonya'nın teknolojik liderliği
B) Çevre kirliliğinin nedenleri
C) Deniz suyundaki tuz oranı
D) Yeni geliştirilen bir plastik

4. Bir böcek ısırığı veya bitkiye temas sonucu başlayan kaşıntı, kaşıntı-kaşıma döngüsü adı verilen zorlu bir sürecin yaşanmasına yol açabilir. Isırılan ya da bitkiye temas eden yeri kaşımak, o bölgedeki ağrı sinyallerini uyarır. Beyin, ağrıyı hafifletmek için serotonin adlı kimyasal bir madde salgılar. Ancak yapılan son araştırmalar, mutluluk hormonu olarak bilinen serotoninin beklenenin aksine kaşıntı sinyallerini daha da artırdığını ve döngüyü şiddetlendirerek devam ettirdiğini gösterdi. Bu bulgular, kronik kaşıntı rahatsızlıkları için gelecekte yeni tedavi yollarının bulunmasına öncülük edebilir.

Bu metne aşağıdaki başlıklardan hangisi getirilemez?

- A) Kaşıntı Döngüsünün Sırrı
B) Serotonin ve Kaşıntı İlişkisi
C) Kaşıntı Hissinin Nedenleri
D) Kaşıntının Tedavi Yöntemleri

5. Sakızı yuttuğunuzda onun midenizde yıllarca kalacağına dair bir söylenti duymuş olabilirsiniz. Ancak bu söylenti doğru değildir. İnsan vücudu besinleri, vücudundaki enzimler yardımıyla parçalayarak sindirir. Sakızın içindeki şeker ve yağ gibi bazı maddeler de kolayca sindirilir. Fakat sakızın ana maddesi olan kauçuğu sindirecek özel enzimlerimiz yoktur. Bu kauçuk, mide asidine karşı da oldukça dayanıklıdır. Yine de yutulan sakız vücutta yıllarca kalmaz. Diğer besin atıkları gibi ortalama 40 saat içinde doğal yollarla dışarı atılır.

Aşağıdakilerden hangisi bu metnin anahtar sözcüklerinden biri olamaz?

- A) Beslenme
B) Kauçuk
C) Söylenti
D) Sindirim

6. Son yıllarda yaban hayvanlarının yaşam alanları giderek daralıyor. Bu durum, doğal denge ve insanlar için olumsuz sonuçlar doğuruyor. Örneğin otoyollar ve tren yolları, hayvanların geçiş güzergâhlarını kesiyor. Bu da hayvanların ve insanların tehlikeli kazalar yaşamasına neden olabiliyor. Geyik, domuz, ayı gibi iri hayvanlarla yaşanan çarpışmalar can kayıplarına yol açıyor. Bu sorunu çözmek için yapılan "ekolojik köprüler" hayvanlara güvenli bir geçiş imkânı sunuyor. Bu köprüler sayesinde hem doğa korunuyor hem de insanların güvenliği artırılıyor.

Bu metne getirilebilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğayı Kurtaran Köprüler
B) Yaban Hayvanlarının Göç Yolları
C) Otoyollardaki Trafik Kazaları
D) Büyük Yabani Hayvanlar

7. Gıda maddeleri tarladan soframıza gelene kadar birçok işlemden geçer. Bu işlemler; ürünleri daha dayanıklı, güvenli ve lezzetli yapar ancak bu sürecin bazı olumsuz sonuçları da vardır. Gıda işleme, yüksek miktarda elektrik ve su tüketimiyle doğal kaynaklar üzerinde ciddi bir baskı oluşturur. Ayrıca gıda işleme sonrasında ortaya çıkan kabuk ve posa gibi atıklar geri dönüştürülmezse ortaya çıkan metan gazı çevre kirliliğine neden olur.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gıda işleme süreçlerinin nasıl ortaya çıktığı
B) Gıdaların işlenmesinde insan gücünün önemi
C) Gıda işleme yöntemlerinin çevreye olumsuz etkileri
D) Gıdaların işlenme sürecinde ortaya çıkan atıkların içeriği

8. Ornitorenk; memeli olmasına rağmen yumurtlayan, çok ilginç bir hayvandır. Avustralya'daki nehir ve göllerde yaşayan bu canlının ördeğe benzer gagası, su samuru gibi kıllarla kaplı kürkü ve palet görevi gören bir kuyruğu vardır. Su altında avlanırken gagasındaki özel algılayıcılar sayesinde avının elektrik sinyallerini hisseder. Gözleri ve kulakları kapalıyken bile bu sayede avını bulabilir. Yavrularını sütle besler ama midesi yoktur. Günümüzde nesli tehlikede olan ornitorenk, doğadaki ilginç canlılardan biridir.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Memeli hayvanların yaşam şekli
B) Ornitorenklerin ilginç özellikleri
C) Nesli tükenen hayvanlar
D) Su altında yaşayan canlılar

1.

--I--

Yeşil papağanlar parlak yeşil tüyleri, uzun kuyrukları ve kırmızı-siyah gagalarıyla dikkat çeker. Ana vatanları Afrika ve Güney Asya'dır. Avrupa'nın en zararlı yüz istilacı türü arasında kabul edilen bu tür, ülkemizde ilk kez 1976 yılında Ankara'da görülmüştür. Bugün ise otuzdan fazla şehrimizde bulunmaktadır.

--II--

Evcil kuş ticaretiyle ülkemize gelen bu tür, kafeslerinden kaçarak ya da bilinçsizce salınarak doğaya karışmıştır. Şehirlerde kendilerine bolca besin bulabilmeleri ve doğal düşmanlarının olmaması sayesinde hızla çoğalmışlardır. Yeni ortamlara çok hızlı şekilde uyum sağlama yetenekleri, özellikle büyük şehirlerde yoğunlaşmalarının temel sebebidir.

--III--

Otobur olmaları nedeniyle meyve, tohum ve mısır gibi bitkisel besinleri tüketirler. Bu papağanların ekosistemimiz için sorun teşkil etme nedeni, yerli kuş türleriyle yuva ve yiyecek için rekabet etmeleridir. Başka ülkelerde tarımsal alanlara ciddi ekonomik zararlar verdikleri bilinmektedir. Bu durumun ilerleyen yıllarda bizim ülkemiz için de ciddi risk oluşturacağı öngörülmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu metnin numaralanmış bölümlerinden birine başlık olarak getirilemez?

- A) Ülkemizdeki Yayılımları
B) Yeşil Papağanları Tanıyalım
C) Yeşil Papağanların Oluşturduğu Riskler
D) Türkiye'deki Kuşların Yaşam Mücadelesi

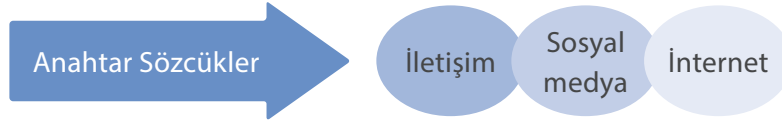
2.

Osmanlı Dönemi'nde Avrupalıların Türklere olan ilgisi; seyyahların gözlemleri, diplomatların raporları ve resimli kostüm albümleri sayesinde giderek arttı. Bu ilgi, 18. yüzyılda Avrupa aristokrasisi arasında yayılan ve Turquerie adı verilen bir moda akımının zirveye ulaşmasını sağladı. Türk hayatı ve Türklere esinlenerek yapılmış eserler manasına gelen Turquerie, sadece görsel sanatlarda değil; tiyatro ve opera gibi sahne sanatlarında da kendine yer buldu. Ayrıca ev iç mimarisinde Türk halıları, oymalı eşyalar ve Osmanlı motifli mobilyaların kullanılmasıyla dönemin dekorasyon anlayışını da derinden etkiledi.

Bu paragrafın anahtar sözcükleri aşağıdakilerden hangisidir?

A) Türk	B) Moda	C) Sanat	D) Halı
Avrupa	Tiyatro	Albüm	Rapor
Turquerie	Mobilya	Mimari	Müzik

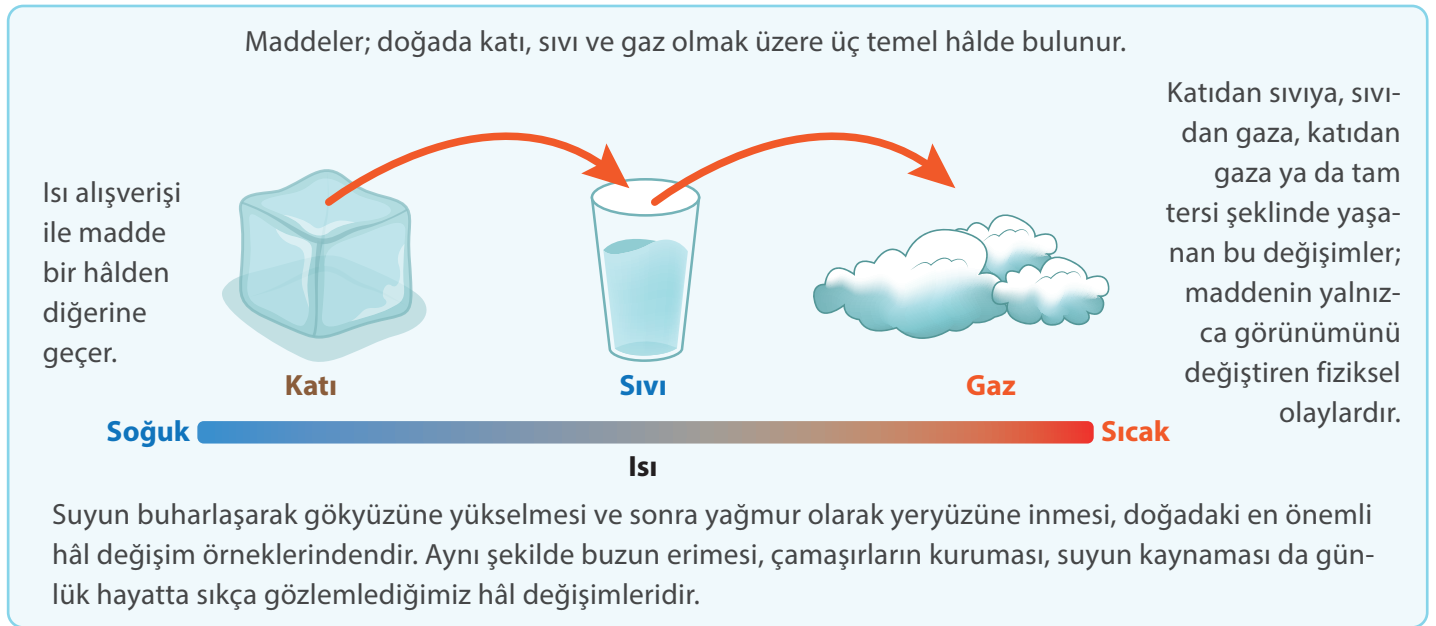
3.

Şemadaki anahtar sözcüklerle yazılmış aşağıdaki metinlerden hangisi, konusu bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Sosyal medya platformları ve internet, insanların birbirleriyle iletişim kurma şeklini tamamen değiştirdi. Bu platformlar sayesinde dünyanın farklı yerlerindeki insanlarla anında mesajlaşabiliyor, fotoğraf ve videolar paylaşabiliyoruz. Bu kolaylık insanların bazen yüz yüze iletişimi ikinci plana atmasına neden olabiliyor.
- B) İnternet ve sosyal medyanın hayatımızdaki yeri her geçen gün artıyor. Özellikle gençler arasında popüler olan sosyal medya platformları, yeni arkadaşlıklar kurmayı kolaylaştırıyor. Fakat bu durum, kişisel bilgilerin güvenliği konusunda bazı endişeleri de beraberinde getiriyor.
- C) İnternet ve sosyal medya, acil durumlarda oldukça hızlı iletişim kurmamızı sağlıyor. Örneğin bir deprem sonrasında aile bireyleri birbirleri ile sosyal medya aracılığıyla haberleşebiliyor. Ayrıca yardım organizasyonları bu platformları kullanarak ihtiyaç sahiplerine kolayca ulaşabiliyor.
- D) Sosyal medya ve internet kullanımı, geleneksel iletişim araçlarının önemini epey azalttı. Artık birçok kişi haberleşmek için mektup yazmak veya telefon kullanmak yerine, sosyal medya uygulamalarını tercih ediyor. Bu durum bazı kurumların işleyişini de olumsuz yönde etkiliyor.

4.

Aşağıdakilerden hangisi bu metne getirilebilecek başlıklardan biri olamaz?

- A) Maddenin Hâlleri ve Isı Enerjisi
- B) Maddenin İç Yapısı
- C) Maddenin Fiziksel Değişimi
- D) Maddenin Üç Hâli

5.

Keçiler, engebeli dağlık arazilerde hayatta kalmalarını sağlayan şaşırtıcı bir özelliğe sahiptir:

Dikdörtgen şeklindeki göz bebekleri sayesinde başlarını hiç çevirmeden çevrelerini 270 derecelik geniş bir açıyla görebilir.

Bu yapı, hem yukarıdan gelen yırtıcı kuşları hem de yerdeki tehlikeleri hemen fark etmelerini sağlar. Ayrıca göz bebekleri, başlarının eğimine rağmen her zaman yatay konumda kalır.

Bu özellik, keçilerin sarp yamaçlarda bile dengelerini koruyarak zorlu doğa koşullarında yaşamlarını sürdürmelerine olanak tanır.

Bu metnin tamamında aşağıdakilerden hangisi anlatılmaktadır?

- A) Keçilerin zorlu arazilerde dengelerini koruma yöntemleri
- B) Keçilerin diğer hayvanlardan farklı özellikleri
- C) Keçilerin göz şeklinin hayatta kalmalarına etkisi
- D) Keçilerin göz yapısının yiyecek bulmaları üzerindeki etkisi

6. Bazı bitkilerde bulunan kafein, beynimizi ve vücudumuzu hızla etkileyen doğal bir uyarıcıdır. En çok kahve, çay ve çikolata gibi yiyeceklerde bulunur. Kafein, midemizden ve bağırsaklarımızdan hemen emilir. Vücudumuza girince bizi uykuya hazırlayan doğal bir kimyasalın (adenozin) etkisini durdurur. Bu sayede kendimizi daha uyanık, enerjik ve odaklanmış hissederiz; solunumumuz ve kalp atışımız da biraz hızlanır. Etkisi, kişiden kişiye değişse de bazen on iki saat kadar sürebilmektedir. Bu özellikleri sayesinde kafein, günümüzde sadece içeceklerimizde değil, bazı ilaçların etkinliğini artırmada ve solunum problemlerinin tedavisinde de kullanılmaktadır.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kafein içeren yiyeceklerin vücuttaki emilim süresi
- B) Kafeinin vücudumuzu etkileme şekli ve kullanım alanları
- C) Uyanık kalmak için kullanılan doğal besinler
- D) Astım ve baş ağrısı tedavisinde kullanılan ilaçlar

7.

TERMOS NASIL ÇALIŞIR?

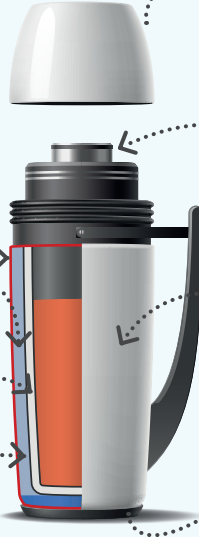
Termos, içinde çift duvarlı kap bulunan özel bir şişe olarak düşünülebilir. İçeceklerin ısını uzun süre muhafaza etmesini sağlayan bu kabın oldukça basit bir çalışma prensibi vardır:

Dış katman

Termosun üretimi sırasında dış ile iç katmanları arasındaki hava boşaltılarak ısı yalıtımı sağlanır.

İç katman

Ek ara katmanlar, fazladan yalıtım sağlar ve termosu darbelere karşı korur.

→ Bardak olarak da kullanılabilen **kapak**

Vida biçimli **tıpa** kapatıldığında tüm yüzeylerde ısı yalıtımı sağlanır. Ayrıca içerideki sıvının akması da engellenmiş olur.

Yansıtıcı madde ile kaplı **dış duvar**, güneş ışığını yansıtarak enerji tasarrufu sağlar. Böylece içecekler yavaş yavaş enerji kaybederek daha geç soğur.

Alt destekler, iç katmanların sabit durmasını sağlar.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Termosu oluşturan parçalar ve bu parçaların işlevleri
- B) Termosun katmanlarının hangi malzemelerden yapıldığı
- C) Termosun günlük hayatta hangi ihtiyaçlar için kullanılabileceği
- D) Termosun iç ve dış katmanlarının ne işe yaradığı

8.

Pestisitler, tarımsal verimi artırmak ve ürüne zarar veren canlılarla mücadele etmek için kullanılan kimyasal ve biyolojik maddelerdir. Ancak bu maddelerin bilinçsiz ve aşırı kullanımı insan sağlığına ve çevreye büyük zarar verebilir. Bu riskler yüzünden, tüketilen ürünlerin üzerindeki kalıntı miktarının çok sıkı bir yasal doz sınırı bulunur. Unutmayalım ki ünlü bilim insanı Paracelsus'un da dediği gibi "Bir maddeyi zehir yapan, onun kullanıldığı dozdur." Bu da bilimsel kontrol gerektirir.

Aşağıdakilerden hangisi bu paragrafın anahtar sözcüklerinin kullanıldığı bir metindir?

- A) Meyve ve sebzelerdeki kalıntılardan kurtulmak için ürünlerin bol suyla yıkanması önemlidir. Ancak bu yöntem tek başına yeterli değildir, asıl çözüm tarlada başlar.
- B) Biyolojik çeşitliliği korumak ve sürdürülebilir tarıma katkıda bulunmak için çiftçiler bilinçli hareket etmelidir. Tarımda verimliliği sağlamak için zararlılarla mücadele çok önemlidir.
- C) Tarih boyunca insanlar tarımsal zararlılarla hep mücadele etmişlerdir. Günümüzde buna ek olarak iklim krizi ve tarım alanlarının azalması, gıda üretimini tehdit etmektedir.
- D) Pestisitler, doğru dozda kullanılmadığında insan sağlığına büyük zararlar verebilir. Bu nedenle gıdalardaki kalıntı miktarı bilimsel yöntemlerle tespit edilerek zehrin etkisi engellenir.

video

çözüm

TANIM

Paragrafta yazarın okura vermek istediği mesaja **ana düşünce** denir.

Her paragrafın bir ana düşüncesi vardır. Bu düşünce, bazen paragrafın herhangi bir yerindeki bir cümledir; bazen de paragrafın tamamından çıkarılacak bir yargıdır.

BİLGİ

Paragrafın ana düşüncesini bulmak için şu sorular sorulur:

- Yazar bu paragrafı niçin yazmış?
- Yazar bu paragrafla bize ne anlatmak istemiş olabilir?
- Tüm cümleleri birleştiren ortak düşünce nedir?
- Paragraftaki en önemli mesaj nedir?
- Yazar, hangi konuda bizi bilgilendirmeye ya da düşündürmeye çalışmış?

DİKKAT

Ana düşünce kısa, açık ve genel bir yargı bildirmelidir. Ayrıca paragraftaki hiçbir cümle ile çelişmemeli, hepsini birleştiren genel bir yargı olmalıdır.

ANAHTAR SORU

Birçok insan, vücuttaki zehri atmaya yarayan antioksidanları hap olarak almanın daha iyi olduğunu düşünür. Fakat bilim bize bunun doğru bir yöntem olmadığını söylüyor. Araştırmalar, yüksek doz antioksidan hapların sağlığa zarar verebileceğini gösteriyor. Meyve ve sebzelerde bulunan antioksidanlar, diğer vitaminlerle birlikte çalışır. Bu uyumu, tek başına bir hapla sağlamak ise imkânsızdır. Bu yüzden sağlıklı kalmak için antioksidanları meyve ve sebzelerden almak en doğru yöntemdir.

Bu paragraftan çıkarılacak en kapsamlı yargıyı yazın.

Çözüm: Bu paragraftan çıkarılacak en kapsamlı yargı: "Sağlık için en doğru seçim, antioksidanları doğal besinlerden almaktır."

1. Matematik ve müzik, tarih boyunca yakın ilişki içinde olmuştur. Ünlü matematikçi Pisagor'un müzikte oktavı bulması veya Bach'ın matematikle ilgilenmesi bu ilişkinin örnekleridir. Yapılan araştırmalar, müzikle iç içe geçmiş matematik derslerinin öğrenmeyi daha eğlenceli ve kalıcı hâle getirdiğini göstermektedir. Özellikle müziğin matematik konularıyla bütünleştiği birleşik dersler, öğrencilerin matematik başarısını belirgin şekilde artırmaktadır. Bu nedenle, iki disiplinin birlikte ele alınması öğrenciler için oldukça faydalıdır.

Bu paragrafın ana fikrini yazın.

2. Rüzgâr, havanın bir bölgeden başka bir bölgeye hareket etmesi ile oluşur. Farklı nedenlerle ve farklı şekillerde pek çok rüzgâr türü ortaya çıkabilir. Bu nedenlerden en önemlisi, Güneş'in Dünya'daki her yeri eşit miktarda ısıtmamasıdır. Örneğin Ekvator çevresi gibi bazı bölgeler daha çok ısınırken kutuplara yakın yerler serin kalır. Güneş'in daha çok ısıttığı bölgelerde hava sıcaklığı yükselir. Bu sırada yakın çevrede bulunan daha serin hava, sıcak havanın yerini almak için hareket eder. Sıcak ve serin havanın yer değiştirmesinden kaynaklanan hava akışı rüzgârı oluşturur.

Bu parçadan çıkarılacak en kapsamlı yargıyı yazın.

3. Sabah odaya giren güneş ışığı, vücudun biyolojik saatini harekete geçirerek melatonin üretimini durdurur ve kortizol seviyesini artırarak uyanıklık sağlar. Bu nedenle doğal ışıkla uyanmak genellikle dinç hissetmeye yardımcı olur. Ancak kişi yeterince veya kaliteli uyumadıysa güneş ışığı odayı aydınlatsa bile yorgunluk hissi devam edebilir. Özellikle ışığın çok erken girip uykunun derin evresini bölmesi de dinlenmeyi engelleyebilir. Bu yüzden güneş ışığı uyanmayı kolaylaştırırsa da dinç hissetmenin asıl anahtarı yeterli ve kesintisiz bir uykudur.

Bu paragrafta asıl anlatılmak istenen düşüncüyü yazın.

4.

Duyduğum yoktu ne vakittir
Güvercin sesi, kumru sesi, pencerede;
İçime gene
Yolculuk mu düştü, nedir?
Nedir bu yosun kokusu,
Martıların gürültüsü havalarda;
Nedir?
Yolculuk olmalı, yolculuk.

Orhan Veli KANIK

Bu şiirin temasının ve ana duygusunun ne olduğunu gerekçesini belirterek yazın.

Tema:

Ana Duygu:

TANIM

Tema, şairin şiirde ele aldığı temel konudur. Genellikle sevgi, özlem, doğa, yalnızlık gibi soyut bir kavramdır.

Ana duygu ise şairin şiirde okuyucuya hissettirmek istediği duygudur.

DİKKAT

Şair; şiir boyunca temayı çeşitli imgeler, benzetmeler ve duygularla işler. Tema, şiirin ne hakkında olduğunu gösterir.

ÖRNEK

Bir şiirde sonbaharda dökülen yapraklar anlatılıyor ve bu görüntüyle insanın yaşlanması ilişkilendiriliyorsa şiirin teması "geçen zaman" veya "yaşlılık" olabilir.

HATIRLA

Tema bir konu iken ana duygu o konunun yarattığı duygusal etkidir.

İPUCU

Tema, şiirin "ne hakkında" olduğunu gösterir.

Ana duygu, şiirin okuyucuda ne hissettirdiğidir.

1. Türkiye her bölgesinin kendine özgü yemekleri, el sanatları ve gelenekleri olan zengin bir kültüre sahiptir. Bu değerlerin geleceğe taşınmasında “coğrafi işaretler” önemli bir rol oynar. Coğrafi işaret, bir ürünün yetiştiği yere ait lezzet, desen, yapım şekli gibi özelliklerini koruma altına alır. Böylece hem o yörenin kültürü yaşatılır hem de o ürünü üreten insanların emeği korunur.

Bu parçadan çıkarılabilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Coğrafi işaretler, bir ürünün kalitesini ve yöresel kimliğini garanti eden yasal unsurlardır.
- B) Coğrafi işaretler, kültürel mirasın ve üreticilerin sürekliliğinin korunmasını sağlar.
- C) Coğrafi işaret almak, bir ürünün dünyaca tanınması için atılan ilk ve en önemli adımdır.
- D) Coğrafi işaretler, tüketicilerin orijinal ürünleri taklitlerinden ayırt etmesini kolaylaştırır.

2. Yapay zekâ, hayatımızı kolaylaştırırken aynı zamanda bazı endişelere yol açan bir teknolojidir. Sürücüsüz araçlar gibi yenilikler trafik kazalarını azaltma potansiyeli taşısa da insana özgü sezgi, içgüdü ve karar verme gibi yetenekler henüz tam olarak uyumlanmıyor. Bu nedenle asıl önemli olan, yapay zekânın hangi işleri yapabileceği ve insani değerlerin bu süreçte nasıl aktarılacağıdır. Gelecekte onunla nasıl uyum içinde çalışacağımızı doğru planlamamız gerekiyor.

Bu paragrafın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yapay zekânın sürücüsüz araçlardaki başarısı kanıtlanmıştır.
- B) Yapay zekâ, insanlardan daha zeki olduğu için tehlikeli olabilir.
- C) Yapay zekânın gücünü ve sınırlarını anlamak, onunla doğru bir ilişki kurmak için önemlidir.
- D) İnsanların yapay zekâdan duyduğu korku, onu kullanmalarına engel olmaktadır.

3. İletişim araçlarımız geliştikçe kullandığımız simgeler de değişiyor. Noktalama işaretleri ve sözcükler artık metinlerde yalnız değil; renkli ve hareketli emojilerle birlikte kullanılıyor. Özellikle sosyal medyada duygularımızı anında yansıtmak için bu simgelerden yararlanıyoruz. Ancak uzmanlar, iletişimde asıl önemli olanın sözcükleri doğru ve etkili kullanmak olduğunu vurguluyor. Emojiler sadece tamamlayıcı olarak kaldığında iletişimimiz daha sağlıklı oluyor.

Bu paragrafta asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Emojilerin noktalama işaretleriyle birlikte nasıl kullanıldığı
- B) Sosyal medyada en çok tercih edilen iletişim yöntemleri
- C) Noktalama işaretlerinin tarihsel gelişim süreci
- D) İletişimde sözcükleri doğru kullanmanın önemi

4. İngiltere’de yapılan bir araştırmada, kokuların renk algımızı değiştirip değiştirmediği test edildi. Deneyde katılımcıların ortama karamel kokusu yayıldığında gri rengi sarımsı, kahve veya kiraz kokusu yayıldığında ise kırmızımsı olarak algıladıkları gözlemlendi. Bu durum, birçok kokunun renkleri nasıl gördüğümüz konusunda küçük ama gerçek bir etkisi olduğunu bilimsel olarak gösterdi.

Bu parçadan çıkarılabilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bazı kokular, insanların renkleri farklı tonlarda algılamasına neden olabilir.
- B) Kokular, insanların renk algısını tamamen değiştirebilir.
- C) Renk algısı üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmayan kokular vardır.
- D) Karamel, renk algısı üzerinde en etkili kokudur.

5. Bir yaz geçti

Tozu dumana katarak

Kavun karpuz yüklü

Bir yaz geçti.

Bütün ışıklar tetikteydi

Ağaçlar kolum kanadım kadar benim

Deniz anam babam kadar iyiydi.

Bedri Rahmi EYÜBOĞLU

Bu şiirin teması aşağıdakilerden hangisidir?

A) Okulların açılması

B) Yaz tatilinin gelmesi

C) Çocukluğa duyulan özlem

D) Yaz mevsiminin geçmesi

6. Bu sevinci göçmen kuşlar getirdi

ötüşlerinde yağmurun

cıvı besteleri var duydun mu

çalının çırpıya söylediği

yuvanın sıcaklığını

Bu mutluluğu balıklar getirdi

pullarında denizin

ışılıklı yıldızları var gördün mü

gökyüzünden armağan

berrak suları

Gök balıkları özleyebilir

Su yıldızları

kim kimin annesi

bildin mi

Ertuğrul DEVECİ

Bu şiirin ana duygusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yaşama sevinci

B) Doğa özlemi

C) Çocukluk heyecanı

D) Memleket sevgisi

7. Dokuz ay koynunda gezdirdi beni

Ne cefalar çekti ne etti anam

Acı tatlı zahmetime katlandı

Uçurdu yuvadan yürüttü anam

Âşık Veysel ŞATIROĞLU

Bu şiirin teması aşağıdakilerden hangisidir?

A) Anne özlemi

B) Anne fedakârlığı

C) Anneliğin zorlukları

D) Anne ve evlat sevgisi

8. Bu sefer kısmetimde

Karlı bir şehir olmalı;

Çamlıkları bulunur,

Şöyle bol manzaralı.

Üşümem merak etme

Sıcak tutar yün fanila,

Olmazsa örtünürüm

Battaniyeyi iki katlı.

O vakit o kış kıyamette

Ne kadar makbule geçer tatlı.

Kahvaltımı önüme serer,

Reçele ekmek banar yerim.

Seni düşünür,

Kendi eliyle yapmıştı, derim.

Behçet NECATİGİL

Bu şiirin teması aşağıdakilerden hangisidir?

A) Zamanın geçiciliği karşısındaki şaşkınlık

B) Mevsimlerin insan ruhuna etkisi

C) Özlem ve mutluluk beklentisi

D) Geleceğin belirsizliği ile ilgili endişeler